

УДК 371.014
ББК 32.973-018.1

С.М. Сейдаметова, Ф.В. Шкарбан
м. Сімферополь, АР Крим, Україна

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КРЕАТИВНОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ІНФОРМАТИКИ

Вступ. Формування творчо-професійних здібностей студентів комп'ютерних спеціальностей, які можуть ефективно і нестандартно вирішувати задачі, закладаються в школі, і є невід'ємною умовою подальшого розвитку майбутнього фахівця, його успішної професійної діяльності. Всі ці складові закладаються в школі, на уроках інформатики і тому стає актуальною задача розвитку творчого професійного потенціалу у студентів комп'ютерних спеціальностей. Одним з напрямів розвитку у студентів комп'ютерних спеціальностей професійних здібностей є формування мотивації до програмування майбутніх фахівців комп'ютерних спеціальностей, розвиток креативності.

Проте, на сьогоднішній день, не дивлячись на бурхливий розвиток нових інформаційних технологій, все ще не розв'язана проблема навчання студентів комп'ютерних спеціальностей навичкам самостійної і мотивованої організації своєї пізнавальної діяльності, умінню проводити пошук джерел інформації, об'єктивно оцінювати свої можливості, а також у багатьох студентів практично не розвинені навички спільної діяльності в навчально-виховному процесі. Тому, на сьогоднішній день, зростає проблема розвитку креативного мислення, що дозволяє збільшити швидкість мислення, розвивати здібність гнучкого і нестандартного мислення.

Метою даної статті є дослідження психолого-педагогічних аспектів розвитку креативного мислення студентів на заняттях з інформатики, зокрема з програмуванням.

Аналіз літератури. Проблемі дослідження психолого-педагогічних аспектів креативного мислення студентів присвячені роботи багатьох вчених, серед них можна виділити роботи О. Брушлинського, Л. Венгера, Л. Виготського, Дж. Гілберта, В. Дружиніна, Р. Клайна, В. Лівшица, А. Маслоу, Я. Пономарьова, І. Серебрової, Л. Тихомирової, В. Шубинського, Л. Фрідмана. Роботи Б. Ананьєва, П. Гальперіна, А. Запорожца, О. Леонтьєва, Н. Менчинської розвивають ідеї про розвиток творчого мислення у студентів. Проблемі розвитку креативного мислення на заняттях з інформатики присвячені роботи М. Жалдака, Н. Морзе, З. Сейдаметової, С. Сейдаметової, С. Семерякова, Є. Смирнової-Трибульської, Г. Ясневой.

Основний зміст статті. Креативність – творчі здібності індивіда, які характеризуються готовністю до створення принципово нових ідей, котрі відхиляються від традиційних або прийнятих схем мислення і входять в структуру обдарованості як незалежний чинник, а так само здібність вирішувати проблеми, що виникають усередині статичних систем [1].

До характеристики поняття креативності звертаються як психологи, так і педагоги-практики. Дослідження креативного мислення паралельно велися як в західній, так і вітчизняній науці. Серед західних психологів можна виділити роботи А. Маслоу і П. Теренса. Так, на думку А. Маслоу – це творча спрямованість, властива всім, але втрачається більшістю під впливом середовища [1]. П. Торренс, вважає, що поняття креативності включає підвищену чутливість до проблем, до дефіциту або суперечності знань, дії за визначенням цих проблем, по пошуку їх вирішень на основі висунення гіпотез, по перевірці і зміні гіпотез, по формулюванню результату рішення. Для оцінки креативності використовуються різні тести дивергентного мислення, особові опитувальники, аналіз результативності діяльності. З метою сприяння розвитку творчого мислення можуть використовуватися навчальні ситуації, які характеризуються незавершеністю, або

відвертістю для інтеграції нових елементів, що при цьому вчать, заохочують до формулювання безлічі питань [1]. При цьому Дж. Гілберт виділяє наступні параметри креативності [6]:

- здібність до виявлення і постановки проблем;
- здібність до генерації великого числа ідей;
- гнучкість - здібність до продукування різних ідей;
- оригінальність - здатність відповідати на подразники нестандартно;
- здатність удосконалити об'єкт, додаючи деталі;
- здатність вирішувати проблеми, тобто здібність до аналізу і синтезу.

Таким чином, як показують дослідження західних спеціалістів робиться акцент на взаємозв'язок інтелекту і особистості.

Вітчизняні учені найчастіше розглядають цю дефініцію як загальну творчу здібність, процес перетворення знань. Вони стверджують, що креативність пов'язана з розвитком уяви, фантазії, породженням гіпотез [2], [3], [4], [5]. При цьому виділяються наступні основні критерії креативності [2], [3], [4], [5]:

- творчі здібності і потенціал;
- інтуїція і фантазія;
- оригінальність і ухилення від шаблонів;
- самоорганізація;
- ініціативність.

Проте, на сьогоднішній день, зароджується нове покоління студентів комп'ютерних спеціальностей, яке різко відрізняється від попереднього покоління кінця ХХ ст. І ця відмінність суттєво зростатиме, оскільки доступність до нових інформаційних технологій дозволяє говорити про виникнення нового покоління майбутніх спеціалістів комп'ютерних спеціальностей, які здатні приймати нові інноваційні рішення, а центром навчання яких повинен бути поставлений принцип креативності, який містить наступні складові: оригінальність, гнучкість і швидкість, варіативність і інноваційність. Ці складові креативності студентів легко розвивати саме на заняттях з інформатики, зокрема по програмуванню, із застосуванням особисто-орієнтованого підходу в навчанні і педагогічних технологій.

Проблемі особисто-орієнтованого підходу в навчанні інформатики присвячені роботи М. Жалдака, Н. Морзе, З. Сейдаметової, С. Сейдаметової і ін. Так в роботі З. Сейдаметової, С. Сейдаметової [7] відмічено, що при навчанні інформатики необхідно орієнтуватися на особистість студента і на основі його особових характеристик розвивати здібності студента, властиві лише йому одному [7]. Продовженням особисто-орієнтованого навчання інформатики є Я – концепція навчання, яка ґрунтується на три єдиному підході: Я знаю, умію, пропоную; і вона орієнтована на формування у студентів цілеспрямованості, впевненості в собі [8].

На нашу думку, найточніше визначення педагогічним технологіям дається в бюлетенях по педагогічній освіті ЮНЕСКО: «педагогічні технології – це системний підхід створення, застосування і визначення всього процесу викладання і засвоєння знань з урахуванням технічних і людських ресурсів, їх взаємодії, що ставлять своєю задачею оптимізацію форм освіти» [9].

На сьогоднішній день в навчанні програмуванню використовують інноваційні технології, і на перший план висувається метод проектів. Застосуванню методу

проектів в навчанні інформатиці, зокрема в програмуванні присвячені роботи Є. Полат, Н. Морзе, З. Сейдаметової. Є. Полат визначає метод проектів таким чином: «...метод», котрий припускає «певну сукупність навчально-пізнавальних прийомів, які дозволяють розв'язати ту або іншу проблему в результаті самостійних дій студентів з обов'язковою презентацією цих результатів» [10].

Таким чином, застосування даного методу дає можливість, в першу чергу відійти від авторитарності в навчанні, а також він орієнтований на самостійну роботу студентів. За допомогою методу проектів студенти не тільки одержують певний багаж тих або інших знань, але і навчаються набувати самостійно ці знання, використовувати їх для вирішення пізнавальних і практичних задач, що в свою чергу призводить до ефекту синергізму в навчанні інформатиці, який досягається із застосуванням комплексу знань, одержаних на різних дисциплінах. Застосування методу проектів дозволяє сформувати у студентів такі компетенції як інформаційна, комунікативна, соціальна і предметна, які мають свій розвиток при використуванні креативного підходу в навчанні інформатиці.

Виходячи з вищевикладеного можна побудувати модель креативного навчання інформатиці у вищих навчальних закладах, на основі стратегічної карти креативності (рис. 1), основними складовими якої є:

1. методи навчання;
2. компетентність;
3. інноваційна освіта.

Ми пропонуємо вдосконалити методику викладання програмування при підготовці студентів комп'ютерних спеціальностей у вищих навчальних закладах, основою є метод проектів, а саме використання на заняттях курсу «Програмування для починаючих».

Дана дисципліна направлена на використання інноваційного підходу при підготовці студентів першокурсників комп'ютерних спеціальностей. Головну складову курсу складає програмне забезпечення «Alice» (www.alice.org), яке використовує 3D моделювання в дружньому для новачка інтерфейсі, з подальшим введенням основних понять об'єктно-орієнтованого програмування.

Дане середовище програмування можна з успіхом використовувати для реалізації моделей фізичних процесів і створення повчальних, контролюючих, демонстраційних мультиплікаційних роликів. Даний курс виступає як засіб формування наукового світогляду студентів, реалізації цілей і задач загального утворення області комп'ютерного напрямку.

Ця початкова стадія навчання програмуванню є спеціальною технологією реалізації складних систем в робочі програмні продукти. Програма представлена у вигляді об'єктів, оскільки для студентів видніше як працює програма, вона легше створюється, головне – із збільшенням складності кінцевої мети залишається добре структурованою, надійною, гнучкою і керованою. Програмування з використанням 3D моделювання є хорошим введенням в захоплюючий світ створення програм на старших курсах. Це дуже схоже на використання у області навчання комп'ютерним дисциплінам комп'ютерних ігор, за допомогою яких відбувається ілюстрація безлічі складних понять з області інформатики. Але слід зазначити, що на заняттях з дисципліни «Програмування для починаючих» здійснюється розповідь історій, яка мотивує студентів подальшому навчанню (рис.2).

«Alice» пропонує величезну кількість вдосконалених можливостей, які задовольняють зростаючим потребам студентів комп'ютерних спеціальностей. Її відкрита архітектура дозволяє студентам скористатися перевагами використання бібліотеки об'єктів, легко додавати вражаючі ефекти. Більш того, за допомогою «Alice» вони можуть навіть створювати свої власні програмні коди, щоб додавати оригінальний вигляд своїм творінням.

Ось лише деякі можливості, забезпечувані програмою «Alice» при створенні окремих зображень:

- використання і моделювання геометричної форми будь-яких об'єктів;
- реалізація різних способів управління переміщенням або зміною властивостей об'єктів в процесі анімації, забезпечуючи можливість достовірної імітації різних типів рухів;
- створення зв'язаних ієрархічних ланцюжків об'єктів і їх анімація по методах прямої або зворотної кінематики, коли рух одного об'єкту викликає узгоджені переміщення решти об'єктів ланцюжка.

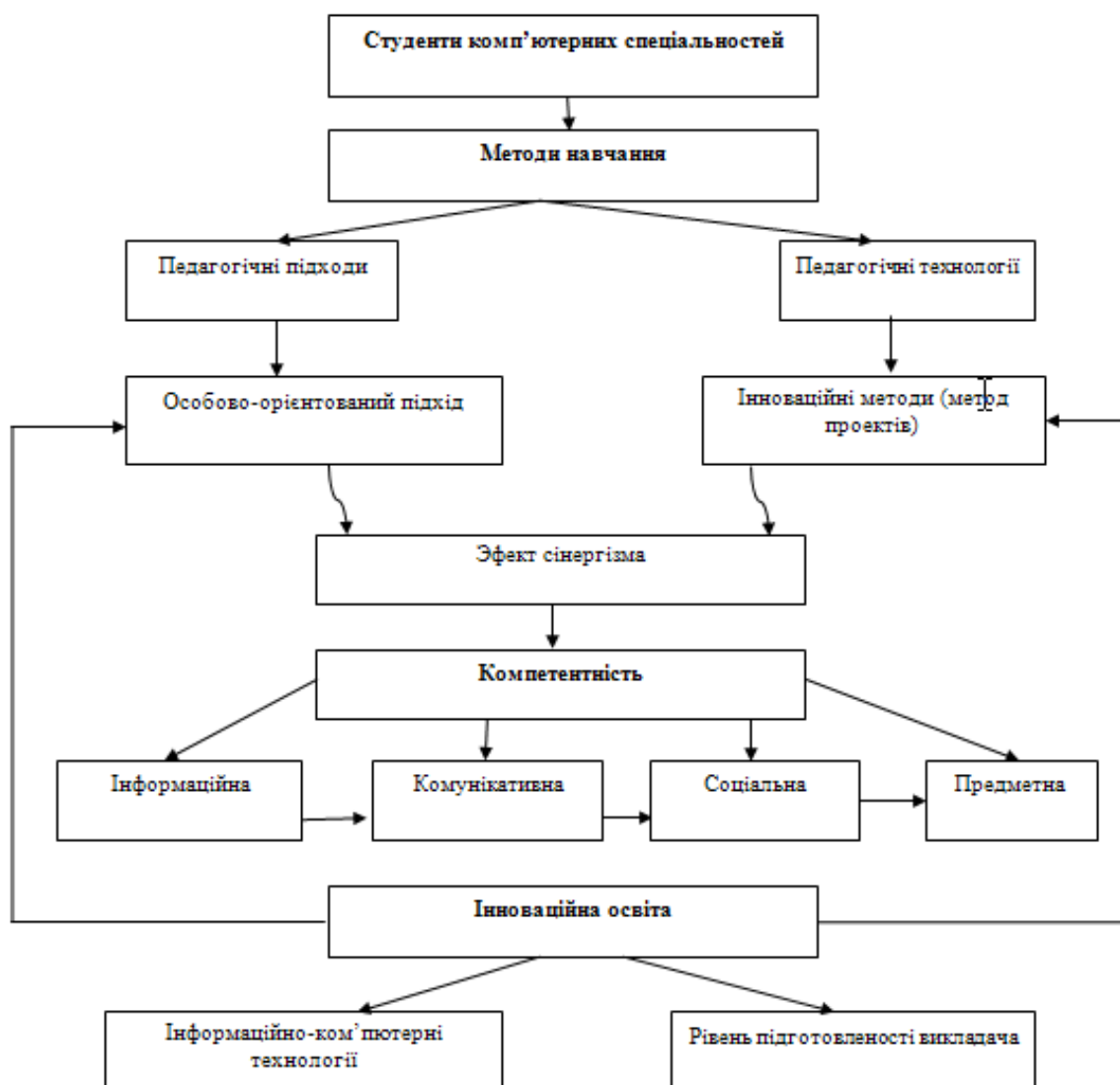

Рис.1. Модель креативного навчання інформатики у вищих навчальних закладах

Висновки. Таким чином, запропонована модель креативного навчання інформатики у вищих навчальних закладах, на основі стратегічної карти креативності дозволяє отримати інноваційне підготовлених студентів, які в майбутньому виявляться конкурентоздатними фахівцями, які володіють цілим масивом знань, що дозволить вільно орієнтуватися в глобальному інформаційному просторі.

Рис.2. Діалогове вікно перегляду фільму

Література:

1. Креативность – википедия // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ru.wikipedia.org/wiki/>
2. Выготский Л.С. Воображение и творчество в детском возрасте. /Л.С. Выготский/ Изд.2-е, М.,2001. – 224 с.
3. Выготский Л.С. Избранные психологические исследования./Л.С.Выготский /М., 1998. – 384 с.
4. Основы психодиагностики: Учебное пособие для студентов педвузов / под общ. редакцией А.Г. Шмелева — Москва, Ростов-на-Дону: «Феникс», 1996. — 544 с.
5. Эльконин Д.Б. Психическое развитие в детских возрастах: / Д.Б. Эльконин/Избранные психологические труды / Под ред. Д.И. Фельдштейна; - 3-е изд. – М.: Московский психолого-социальный институт, Воронеж: НПО «МОДЭК», 2001. – 416 с. (Серия «Психологи Отечества»).
6. Гилфорд Дж. Три стороны интеллекта./ Дж. Гилфорд// Психология мышления .М.:Прогресс,1965. – 312 с.
7. Сейдаметова З.С. Особистісно-орієнтований підхід у навчанні інформатики в школах з кримськотатарською мовою навчання / З.С. Сейдаметова , С.М. Сейдаметова // Проблеми освіти: наук.-метод.зб.-К.,2005.-Вип.42.-С.118-125.
8. Сейдаметова С.М. Методика обучения информатике в школах с крымскотатарским языком обучения / С.М. Сейдаметова // автореф. на соискание степени к.пед.н. 13.00.02 – теория и методика обучения (информатика). Киев.-2009.20с.
9. Организация обучения информатике // [Электронный ресурс] . – Режим доступа: <http://ict.edu.ru>
10. Саркисян М. Проектные технологии на уроках информатики // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.rusedu.info>

У статті розглянуті психолого-педагогічні аспекти розвитку креативного мислення студентів на заняттях з інформатики, запропонована модель креативного мислення при навчанні інформатиці, зокрема програмуванню у вищих навчальних закладах.

Ключові слова. Креативне мислення, інформатика, програмування.

В статье рассмотрены психолого-педагогические аспекты развития креативного мышления студентов на занятиях по информатике, предложена модель креативного мышления при обучении информатике, в частности, программированию в высших учебных заведениях.

Ключевые слова. Креативное мышление, информатика, программирование.

The article deals with the psychological and pedagogical aspects of the development of creative thinking of computer science students, a model of creative thinking in teaching computer science is recommended, particularly, during programming in universities.

Keywords. Creative thinking, computer science, programming.

УДК 371.134 –57.4:81'274.12/.811.111:347.96
ББК 74.58

І.А. Саражинська
м. Біла Церква, Україна

ФАХОВА СПРЯМОВАНІСТЬ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЯК ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-МОВЛЕННЕВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ЮРИСТА

Сучасний стан міжнародних зв'язків України, вихід її в європейський і світовий науковий і освітній простори, нові політичні, соціально-економічні та культурні реалії зумовлюють відповідні вимоги не лише до професійної підготовки фахівців, а й до певних змін у галузі навчання іноземних мов, особливо тих, що є офіційними мовами Євросоюзу.

З огляду на значущість права у соціальних перетвореннях актуальності набуває проблема професійної підготовки майбутніх юристів, котрі повинні знати не лише чинне законодавство та акти правозастосування, а й норми моралі, релігії, культури, мови (рідної та іноземної), тобто зміст усіх регуляторів, які існують у суспільстві.

Проблемам удосконалення фахової підготовки юристів присвячені роботи Бандурки О., Біленчука П., Гусарева С., Коваль Н., Скакун О., Тихомирова О. та інших. Окремі аспекти мовної підготовки правників досліджували Артикуца Н., Олешко Б., Прадід Ю., Токарська А. Проте недостатньо досліджено проблему формування професійно-мовленнєвої компетентності майбутнього юриста у ВНЗ, зокрема засобами іноземної мови. Саме тому **метою даної статті** є обґрунтування ролі іноземної мови у формуванні професійно-мовленнєвої компетентності майбутнього юриста.

«Юрист – це фахівець галузі юриспруденції, котрий глибоко володіє теорією розвитку суспільства, загальнонауковими і спеціальними знаннями, вміє організувати виконання різноманітних завдань, реалізуючи при цьому елементи виховного впливу, бачить перспективу розвитку даної галузі практичної діяльності, кваліфіковано вирішує завдання наукової організації праці, неперервно збагачує свої знання, орієнтується в досягненнях науки і техніки, застосовує і впроваджує теоретичні розробки в юридичну практику» [2, с.85-86].

Специфіка юридичної освіти полягає в необхідності формування професійних якостей, якими повинен володіти правник. Юридична освіта має забезпечувати: 1) ґрунтовне засвоєння теорії суспільного розвитку, загальнонаукових фундаментальних і спеціалізованих правових знань із одночасним оволодінням чинним законодавством; 2) формування юридичного мислення, глибоке розуміння права; 3) прагнення до постійного поповнення своїх знань [2, с.88-89].

Професійна діяльність юриста має свою специфіку. Кваліфікованому юристу необхідно, насамперед, володіти широким діапазоном знань і вмінь, які дозволятимуть не лише розуміти всі тонкощі правової діяльності, а й приймати відповідальні рішення (в тому числі й за долю людини), враховувати найдрібніші деталі при розслідуванні злочинів чи правопорушень, ефективно взаємодіяти та контактувати з людьми. Важливим аспектом діяльності юриста є етика поведінки, що передбачає наявність моральних якостей, певних принципів, поглядів, життєвої позиції. «У юридичних навчальних закладах повинна